

INTERJÚ GRESPIK LÁSZLÓVAL

I. A foglalkozás rövid összefoglalása

A foglalkozás célja, hogy elmélyítse és új nézőpontba helyezze az 1956-os forradalomról és szabadságharcról tanultakat. Feldolgozását 8. és 12. évfolyamon egyaránt ajánljuk. Az interjú lehetőséget ad két különböző korszak összehasonlítására, ezért elsősorban **összefoglaló, ismétlő-rendszerező órának** ideális. A feladat nem időigényes, az összefoglaló órából fél órát érdemes rászálni.

A feldolgozás házi feladat és órai munka formájában történik, s a diákokat a legújabb kommunikációs és digitális eszközök használatára sarkalja.

Nevelési célok: A tanuló felismeri, hogy különböző helyzetben lévő emberek különbözőképpen él meg ugyanazt az eseményt. Átlátja, hogy nehéz történelmi helyzetben az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja.

Belátja, hogy a szovjet megszállás és a kommunista diktatúra a lakosságot szabadságjogaiban korlátozta, de a forradalom az ország (és az aktuális államhatalom) védelmére felesküdt katonák számára különösen nehéz és bonyolult helyzetet teremtett.

Felismeri, hogy a Rákosi-korszak diktatúrájának bizonyos elemei a Kádár-korszakban is megmaradtak, de azt is belátja, hogy Kádár rendszere egy sokkal élhetőbb Magyarországot eredményezett.

Képes felhasználni különböző visszaemlékezők adatközléseit, kiszűrve azok szubjektív elemeit, objektív történelmi kép kialakítása céljából az adott korról.

Kerettantervi fogalmak, nevek, topográfiai és kronológiai adatok:

Dolgozók Pártja (MDP), népköztársaság, internálás, ÁVH, besúgó hálózat, egypártrendszer, pártállam, reakciós, koncepciós perek, MEFESZ, intervenció.

Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Kádár János, Nagy Imre, Maléter Pál.

Az 1956-os forradalom főbb fővárosi helyszínei: 1945, 1956. október 23., 1956. november 4.

Az óraelem felhasználásának vázaltos összefoglalása:

- Órát megelőző házi feladat (kérdéssor)
- Órai vagy tanári külön ellenőrzés, majd a filmes interjú frontális megbeszélése, majd egyéni vagy csoportmunka keretében megvalósuló feldolgozása.
- Házi feladat (projekt) egyéni vagy csoportmunkában.

A tananyagegységet **szóbeli értékelés és jegyadás zárja** az elkészült projekt, az órai munka és a tanulói óravázlat alapján.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

II. Az óra előkészítése

Házi feladat az órát megelőzően: tekintsétek meg a Grespi Lászlóval készült interjút, majd válaszoljatok az alábbi kérdésekre!

1. Az interjúalany visszaemlékezése alapján igazak vagy hamisak az alábbi állítások?

1. Az interjúalany tartalékos katona volt 1956-ban.
2. A ceglédi laktanyába érkező szovjetek kivették a töltnyeket a magyar katonák fegyvereiből, mielőtt elküldték volna őket.
3. Az interjúalany és néhány társa autóstoppal jutott el Kazincbarcikára.
4. Grespi László engedély nélkül töltötte a karácsonyt családjával.
5. Az interjúalany feladata az volt, hogy a magnószalagra rögzített szövegeket legépelje.
6. Kazincbarcikán egyszerű bűnözők is kihasználták a forradalmi események keltette zavaros helyzetet.

2. Írjatok még két igaz vagy hamis kijelentést a társaitok számára!

.....

.....

3. Milyen pozitívumokat emel ki az interjúalany a Kádár-korszakból?

.....

.....

4. Nézz utána, hogyan változott a forradalom megítélése 1956 októbere és 1989 között! Felhasználhatod Szokolczi Attila 1956-ról szóló könyvének forrásjegyzékét (http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/doku_1st.htm), valamint az alábbi újságcikket: <http://mindennapi.hu/cikk/kultura/a-forradalom-definicioja/2010-10-21/72> .

.....

.....

.....

.....

.....

5. Grespi László története nagyrészt a ceglédi laktanyában játszódik. Milyen szerepet játszott a laktanya a második világháború idején?

.....

.....

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

6. Milyen ruhadarabok voltak a következők: gimnasztyorka, pilotka, usanka?

III. Órai munka – az óra menete

1. A házi feladat ellenőrzése, megbeszélés.

2. Készítsetek összehasonlító táblázatot a Rákosi-korszak és a Kádár-korszak rendszeréről. Dolgozzatok párokban vagy 3-4 fős csoportokban! Például:

	Rákosi-korszak	Kádár-korszak
dátum		
diktatúra jellege		
mottó		
mezőgazdaság		
ipar		
személyi kultusz		
kultúrpolitika		
életmód		

IV. Házi feladat (szorgalmi)

- A) A tanulók kis csoportban (4-5 fő) dolgoznak. Az órán készített táblázat alapján készítsenek egy legfeljebb 8-10 diából álló prezentációt a táblázat egy-egy soráról. (Természetesen a mottó és a dátum nem választható.)
- B) A tanulók kis csoportokban dolgozva készítsenek linkgyűjteményt a táblázat egy-egy sorához/oszlopához.
- C) A katonaság iránt érdeklődő diákok beszámolhatnak a Magyar Néphadsereg felépítéséről, legfontosabb fegyvernemeiről.

MELLÉKLET – A feladatlap lehetséges megoldása

1. Igaz vagy hamis?

- 1. Az interjúalany tartalékos katona volt 1956-ban. (hamis, „tényleges katona” = aktív, nem tartalékos személy)
- 2. A ceglédi laktanyába érkező szovjetek kivették a töltenyeket a magyar katonák fegyvereiből, mielőtt elküldték volna őket. (hamis, a fegyvereket is elvették)
- 3. Az interjúalany és néhány társa autóstoppal jutott el Kazincbarcikára. (hamis, nem volt sem tömegközlekedés, sem egyéni autós közlekedés az országban)

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

4. Grespik László engedély nélkül töltötte a karácsonyt családjával. (igaz)
5. Az interjúalany feladata az volt, hogy a magnószalagra rögzített szövegeket legépelje. (hamis, nem volt magnetofon, először gyorsírással jegyezte le, majd legépelte a szövegeket)
6. Kazincbarcikán egyszerű bűnözők is kihasználták a forradalmi események keltette zavaros helyzetet. (igaz)

3. Milyen pozitívumokat emel ki az interjúalany a Kádár-korszakból? (mindenkinek volt munkája, mindenki tanulhatott, jólét, lehetőség a szórakozásra)

4. Nézz utána, hogyan változott a forradalom megítélése 1956 októbere és 1989 között!

Felhasználhatod Szokolczai Attila 1956-ról szóló könyvének forrásjegyzékét (http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/doku_1st.htm), valamint az alábbi újságcikket: <http://mindennapi.hu/cikk/kultura/a-forradalom-definicioja/2010-10-21/72> .

- Kádár rádióbeszéde 1956. okt. 25-én, 15.30: „Ifjúságunk egy része békésnek indult és a résztvevők nagy többségének céljaiban becsületes felvonulása néhány óra múltán, a bekapcsolódott népellenes ellenforradalmi erők szándékai szerint, a népi demokrácia államhatalma ellen irányuló fegyveres támadássá fajult.” (<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/kadar25s.htm>)
- Nagy Imre rádióbeszéde 1956. okt. 25-én, 15.18: „Kisszámú ellenforradalmár felbujtók népköztársaságunk rendje ellen fegyveres támadást indítottak, amelyet Budapest dolgozóinak egy része az ország helyzete felett érzett elkeseredése következtében támogatott.” (<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/nagyiz25s.htm>)
- Nagy Imre rádióbeszéde 1956. okt. 28-án, 17.25: „A kormány elítéli azokat a nézeteket, amelyek szerint a jelenlegi hatalmas népmozgalom ellenforradalom volna.” (<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/nagyiz28s.htm>)
- Nagy Imre rádióbeszéde 1956. okt. 30-án, 14.30: „A hazánkban mind szélesebben kibontakozó forradalom, a demokratikus erők hatalmas megmozdulása válaszút elé állította hazánkat.” (<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/nagyiz30s.htm>)
- Kádár János rádióbeszéde 1956. okt. 30-án: „A mély felelősségtől áthatva, hogy a testvérharc további vérontásaitól megmentsük népünket, dolgozó tömegeinket, kijelentem, hogy azokban a döntésekben, amelyekben a Minisztertanács elnöksége ma határozott, a Magyar Dolgozók Pártja elnökségének minden egyes tagja egyetértett. Én a magam részéről kijelenthetem azt is, hogy az előttem szólókkal, Nagy Imre, Tildy Zoltán, Erdei Ferenc ismerőseimmel és barátaimmal, általam nagyra becsült és tisztelt honfitársaimmal teljes mértékben egyetértek.” (<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/kadar30s.htm>)
- Nagy Imre rádióbeszéde 1956. nov. 1-én, 19.53: „[a magyar nép] Nemzeti forradalma vívmányainak megszilárdítását és továbbfejlesztését óhajtja anélkül, hogy bármelyik hatalmi csoportosuláshoz csatlakoznék.” (<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/nagyio1s.htm>)
- Kádár János rádióbeszéde 1956. nov. 1-én, 22.00 előtt: „Népünk dicsőséges felkelése lerázta a nép és az ország nyakáról a Rákosi-uralmat, kivívta a nép szabadságát és az

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

ország függetlenségét, amely nélkül nincs, nem lehet szocializmus.” (<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/kadar01s.htm>)

- Kádár János röplapja a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány megalakulásáról 1956 nov. 4-én: „A hazánkban október 23-án megindult tömegmozgalom, amelynek nemes célja a Rákosi és társai által elkövetett párt- és népellenes bűnök kijavítása, a nemzeti függetlenség és szuverenitás védelme volt, a Nagy Imre-kormány gyöngesége és a mozgalomba befurakodott ellenforradalmi elemek növekvő befolyása révén veszélybe hozta szocialista vívmányainkat, népi államunkat, munkás-paraszt hatalmunkat, hazánk létét. [...] Az ellenforradalmárok egyre arcátlanabbak. Kegyetlenül üldözik a demokrácia híveit, a nyilasok és más vadállatok gyilkolják a becsületes hazafiakat, legjobb elvtársainkat.” (<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/kadkorms.htm>)
- Kádár János nyilatkozata a Népszabadságban 1956. november 11-én: „Tudni kell azt is, hogy a Nagy Imre-kormány teljesen tehetetlenné válva a jobboldali nyomással szemben, tulajdonképpen utat nyitott az ellenforradalmi erők számára. Nekem, aki miniszter voltam Nagy Imre kormányában, teljes nyíltsággal meg kell mondanom, hogy személyes meggyőződésem szerint sem Nagy Imre maga, sem politikai csoportja nem akarta az ellenforradalmi rendszert tudatosan segíteni. Kétségtelen azonban, hogy az ellenforradalmi erők nyomása alá került és politikailag nagy bűnt követett el a nép ellen azzal, hogy látva a kialakult helyzetet, ezt nem tárta fel bátran és őszintén a nép előtt, ellenkezőleg, úszott a sovinizta árral, feladta a munkásosztály pozícióit és ellenállásra hívott fel a segítségül hívott, a népet és rendszerünket az ellenforradalommal szemben megvédeni szándékozó szovjet csapatokkal szemben.” (<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/kadar11s.htm>)
- A Belügyminisztérium tervezete az ellenforradalom vezetői erői elleni harc további feladatairól, 1957. május 15.: „Népbíróság elé kell állítani az ellenforradalom országos és megyei vezetőit és azon személyeket, akik szervezői voltak a népi demokratikus rend megdöntésének. Ebben a kategóriában a csapást az ellenséges osztálymaradványokra, kulákokra, a volt horthysta rezsim legfontosabb politikai, közéleti, katonai, valamint csendőr-, horthysta katonatiszt és fegyveres harcokban részt vett huligán és más deklasszált elemekre kell mérni.” (<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/bmtervez.htm>)
- Utasítás a büntetőpolitika egyes kérdéseiről, 1958. jan. 8.: „Az ellenforradalom óta eltelt rövid idő alatt hazánkban helyreállt a törvényes rend. Az ellenforradalom itt maradt vezetőinek és legaktívabb részeseinek tekintélyes hányadát letartóztatták, és a büntetőeljárás során jó részüket elítélték, a politikailag megbízhatatlan elemeket pedig internálták.
Az elért eredmények mellett alapvető hibaként kell megállapítani, hogy az eltelt idő alatt a szervek nem tudták az ellenforradalom itthon maradt fő vezető erőit maradéktalanul megsemmisíteni, a minőséget a mennyiséggel pótlékolták. [...] A bíróságok még nem eléggé következetesen alkalmazzák a kormánynak azt a politikáját, hogy az ellenforradalmi bűncselekményt elkövető osztályidegen és huligán elemeket a törvény teljes szigorával kell büntetni, de ugyanígy kell eljárni azokkal a dolgozó osztályhelyzetű személyekkel szemben is, akik osztályukat tudatosan elárulva főben járó bűncselekményt követtek el.” (<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/imbmlu.htm>)

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

- 1970-es évek: ismét elterjed a már 1957-ben is használtak OSE, októberi sajnálatos események
- Pozsgay Imre nyilatkozata a Magyar Rádióban 1989. január 28-án:
<https://www.youtube.com/watch?v=SQrbDjQzjZI>

5. Grespik László története nagyrészt a ceglédi laktanyában játszódik. Milyen szerepet játszott a laktanya a második világháború idején? <http://www.cegled.hu/?t=hir&id=905> Az egykori huszár laktanya Magyarország legnagyobb hadifogolytábora (1944-1946), majd szovjet laktanya lett. A magyar katonáknak épült a Dózsa György laktanya, minden bizonnyal itt katonáskodott Grespik László is. Részlet a cikkből: „1950.nyarán a laktanya helyén még búzát arattak, de ősszel megkezdődött az építkezés. A tüzérhadosztály fennállásának egész időszakában a Magyar Néphadsereg tüzércsapatának a "fellegvára" volt, szervezettsége, fegyverzete, kiképzettsége alapján. Szárazföldi csapásmérő eszközeik a kor színvonalán álltak. Laktanyáikat 1956. november 4-én a szovjet páncélosok foglalták el.”

6. Milyen ruhadarabok voltak a következők: gimnasztyorka, pilotka, usanka?

- gimnasztyorka: magas nyakú bebújós ingzubbony
- pilotka: keskeny, élesre vasalt vászonsapka
- usanka: bélelt füles sapka